

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ
НАУК: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ»**

20–21 грудня 2019 р.

**Одеса
2019**

УДК 159.9+37.01(063)
П86

Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (20–21 грудня 2019 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2019. – 156 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)

© Автори статей, 2019
© Південна фундація педагогіки, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Овчарова Л. М.

СІМЕЙНІ ФОРМИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
ДЕІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СІРИТСТВА 8

Харченко Л. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДОРОВОГО СТИЛЮ ЖИТТЯ
У ЮНАЦЬКОМУ ВІСІ 12

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Дубовик Л. В., Аршава І. Ф.

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРЯННЯ НА ПРОЯВ ДЕПРЕСІЇ
У ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ 14

Малихіна С. В.

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ МЕНЕДЖЕРІВ 19

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Дьяченко К. Г., Аршава І. Ф.

СТИЛЬ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ОДИН З ПРОВІДНИХ
ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЄ НА ВИНИКНЕННЯ СТРАХІВ
У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 21

Нагорна О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ 24

Скороход О. О., Стельмах Н. В.

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
У РОБОТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 27

Соляник М. Г.

ПРОБЛЕМА НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ У СІМ'Ї 30

Тичина К. О., Шегера О. В.

ФОРМУВАННЯ КІНЕТИЧНОГО АРТИКУЛЯЦІЙНОГО
ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ 33

3. Методичні рекомендації щодо надання психосоціальної допомоги особам, постраждалим від гендерно зумовленого насильства Департаменту соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації. КЗ «Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги» Запорізької ОДА. – Запоріжжя, 2016. – С. 34-35.

Тичина К. О.

кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

Шегера О. В.

студентка I курсу магістратури

Інститут людини

Київського університету імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ КІНЕТИЧНОГО АРТИКУЛЯЦІЙНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Сучасні дослідження науковців у галузі логопедії зазначають постійне збільшення кількості дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями, в тому числі дітей із загальним недорозвитком мовлення. В означеній категорії дітей мовленнєва функція формується зі значним запізненням, порушений моторний розвиток, зокрема спостерігаються труднощі у виконанні цілеспрямованих дій органами артикуляції, що може свідчити про наявність артикуляційної диспраксії. У таких дітей спостерігається недостатність кінетичного артикуляційного праксису, що в свою чергу перешкоджає своєчасному формуванню правильних артикуляційних укладів.

Аналіз спеціальної літератури з проблеми порушення артикуляційної моторики (Н. Бабич, У. Донцова, І. Іванкевич, О. Мастюкова, М. Савченко, А. Сиротюк, Є. Соботович, К. Тичина, Т. Філічева, Л. Фоміна, Є. Хомська) свідчить про наявність взаємозв'язку між станом мовлення й моторною сферою дитини.

На думку О. Архіпової, М. Кольцової, О. Косінової, Н. Крилової, О. Мастюкової, Ю. Рібцун, Т. Ткаченко, Т. Філічевої та М. Фомічової порушення артикуляційної моторики призводять до порушення звуковимови. Тому для здійснення ефективної корекційної роботи, першочергово необхідно розвивати моторний компонент, зокрема кінетичний артикуляційний праксис, що позитивно впливатиме на формування правильної звуковимови.

Практис (від. грец. *pragma* – дія) – складний комплекс автоматизованих рухів, спрямованих на організацію цілісного рухового акту, що забезпечуються достатньою зорово-просторовою орієнтацією і контролем про хід виконуваних дій [1, с. 26-29].

Несформованість динамічного компонента рухів артикуляційного апарату проявляється в мовленні: рухові навички не автоматизуються, динамічні переключення з однієї позиції на іншу порушені тощо, все це може свідчити про наявність артикуляційної диспраксії [5, с. 214].

Динамічна (кінетична) форма диспраксії вивчалася рядом авторів – К. Кляйстом, О. Ферстером, О. Лурія. Було з'ясовано, що первинні труднощі автоматизації рухів, складності вироблення рухових навичок – є наслідком кінетичної диспраксії [2, с. 248].

В дітей із ЗНМ динамічний праксис відрізняється недостатньою координацією, порушенням артикуляції, і як наслідок, затримкою розвитку готовності руки до письма, також вони відстають від однолітків у спритності і точності рухів (Т. Візель, Л. Данилова, І. Мартиненко, Л. Лопатіна, Н. Серебрякова, Н. Симонова, І. Смірнова, Т. Філічева, Г. Чиркіна та ін.) [4, с. 18].

Як зазначає О. Мустаєва у більшості дітей із ЗНМ при загальному збереженні рухової програми артикуляційного акту спостерігається недостатній об'єм і точність рухів язика [3, с. 345].

Аналіз спеціальної педагогічної, психологічної та нейропсихологічної літератури щодо питання вивчення кінетичного артикуляційного праксису у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення свідчить про недостатнє висвітлення окресленого питання, що спонукало до проведення емпіричного дослідження стану сформованості кінетичного артикуляційного праксису означеної категорії дітей.

Мета емпіричного дослідження: полягає у вивченні стану сформованості кінетичного артикуляційного праксису у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

З метою дослідження було проведено констатувальний експеримент із використанням елементів діагностичних методик А. Король, Л. Федорович, У. Донцової, які були адаптовані та модифіковані нами з урахуванням специфіки досліджуваної категорії дітей. Виконання заданої програми передбачає розуміння поставленого завдання, утримання програми в пам'яті, здатність до контролю та оцінки власних дій. Проведення дослідження передбачало наступні завдання: дослідити динамічну організацію рухів артикуляційного апарату, з'ясувати здатність виконувати дії за певною програмою.

Обстеження дітей здійснювалось на базі ЗДО № 176 протягом жовтня-листопада 2018 року. Вибірку становили дві групи: діти старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення (10 дітей) та з нормативним розвитком мовлення (10 дітей).

Усі середні показники констатувального експерименту репрезентовано в таблиці рівнів сформованості кінетичного артикуляційного праксису у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення та нормативним мовленнєвим розвитком (рис. 1).

	ЗНМ (у %)	НМР (у %)
Високий	18,3	56,6
Середній	48,3	40
Низький	33,3	10

Рис. 2.1. Середні показники рівнів сформованості кінетичного артикуляційного праксису у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ та НМР

Узагальнюючи результати констатувального дослідження варто відзначити, що розвиток кінетичного артикуляційного праксису у дітей із ЗНМ значно нижчий, ніж у їхніх однолітків з нормативним розвитком, для них характерним є своєрідність у виконанні завдань, у розумінні інструкції. Діти із ЗНМ робили стереотипні рухові помилки, була порушена плавність, рівень координації рухів, діти потребували додаткового пояснення інструкцій до виконання методик, не виконували задану кількість разів. Також діти із загальним недорозвитком мовлення швидше втомлювались та знижували темп виконання, деякі діти відмовлялись виконувати взагалі.

Таким чином, стан сформованості кінетичного артикуляційного праксису у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ характеризується невмінням плавно змінювати артикуляційні пози, порушеною координацією рухів, повільним темпом виконання, низьким ступенем автоматизації рухів та високим ступенем виснаження.

Вищезазначене спонукало до розроблення нетрадиційної методики формування кінетичного артикуляційного праксису засобами гастроартикуляційної гімнастики, яка дозволить збагатити сучасну логопедичну теорію і практику. Гастроартикуляційна гімнастика сприяє розвитку м'язів язика та губ; формує вміння чергувати м'язи органів артикуляції у розслабленому та напруженому стані; розвиває рухливість, пружність язика та губ.

Перспективним напрямком нашого дослідження є перевірка ефективності окресленої методики у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии. Москва: Высшая школа, 2009. 384 с.
2. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. Москва: Академия, 2003. 384 с. (Серия «Классическая учебная книга»).

3. Мустаева Е. Р. Проявления вербальных и невербальных нарушений у детей четырехлетнего возраста с общим недоразвитием речи. *Сибирский педагогический журнал*, 2009. № 1. С. 342-351.

4. Филичева Т. Б., Чиркина Г. В. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста: практическое пособие. Москва: Айрис-пресс, 2004. 224 с.

5. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Изд. 4-е. Москва: Питер, 2005. 496 с.

Швец В. П.

студента I курсу магістратури
факультету педагогіки і психології

*Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

Девіантна поведінка (поведінка з відхиленнями) – це поведінка людини, що не відповідає прийнятним у суспільстві нормам і рольовим очікуванням [3, с. 12]. В усі часи суспільство прагнуло подолати небажані форми людської поведінки. Як небажана вважається поведінка: злодіїв і геніїв, лінивих і занадто працелюбних. Різні відхилення в соціальній поведінці і діяльності від середньої норми – як в позитивному, так і в негативному напрямку – загрожували стабільності суспільства, яка завжди цінувалася більш за все.

Відхилення поведінки діяльності від норм в науці прийнято називати девіантним, тобто це такі дії та вчинки людей, соціальних груп, що суперечать соціальним нормам чи визнаним шаблонам і стандартам поведінки.

Останнього часу активно розвивається соціально-педагогічний підхід, прихильники якого стверджують, що девіантна поведінка – це наслідок хиб соціалізації, недоліків виховання, засвоєння негативних соціальних ролей у суспільстві.

Девіантна поведінка має:

- різноманітні динамічні характеристики (може бути стійкою чи нестійкою);
- різну спрямованість;
- соціальну значущість [7, с. 53].

У науці девіантна поведінка розглядається з різних позицій. З одного боку, основні концепції і традиції, підходи класифікуються умовно на